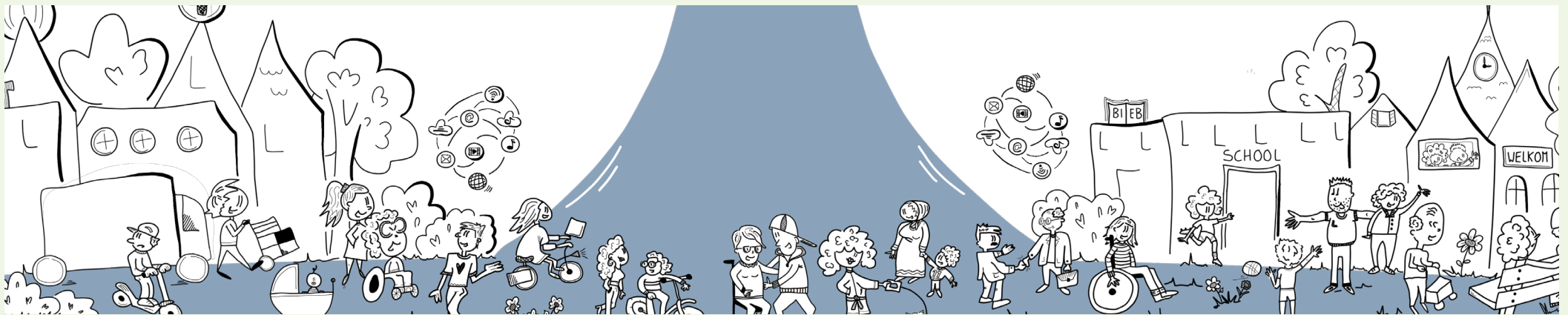

Een sterke sociale basis, dat ZIJN we samen

Strategie Versterken Sociale Basis

Baarle-Nassau
Baarle-Hertog

AMBITIE
2040

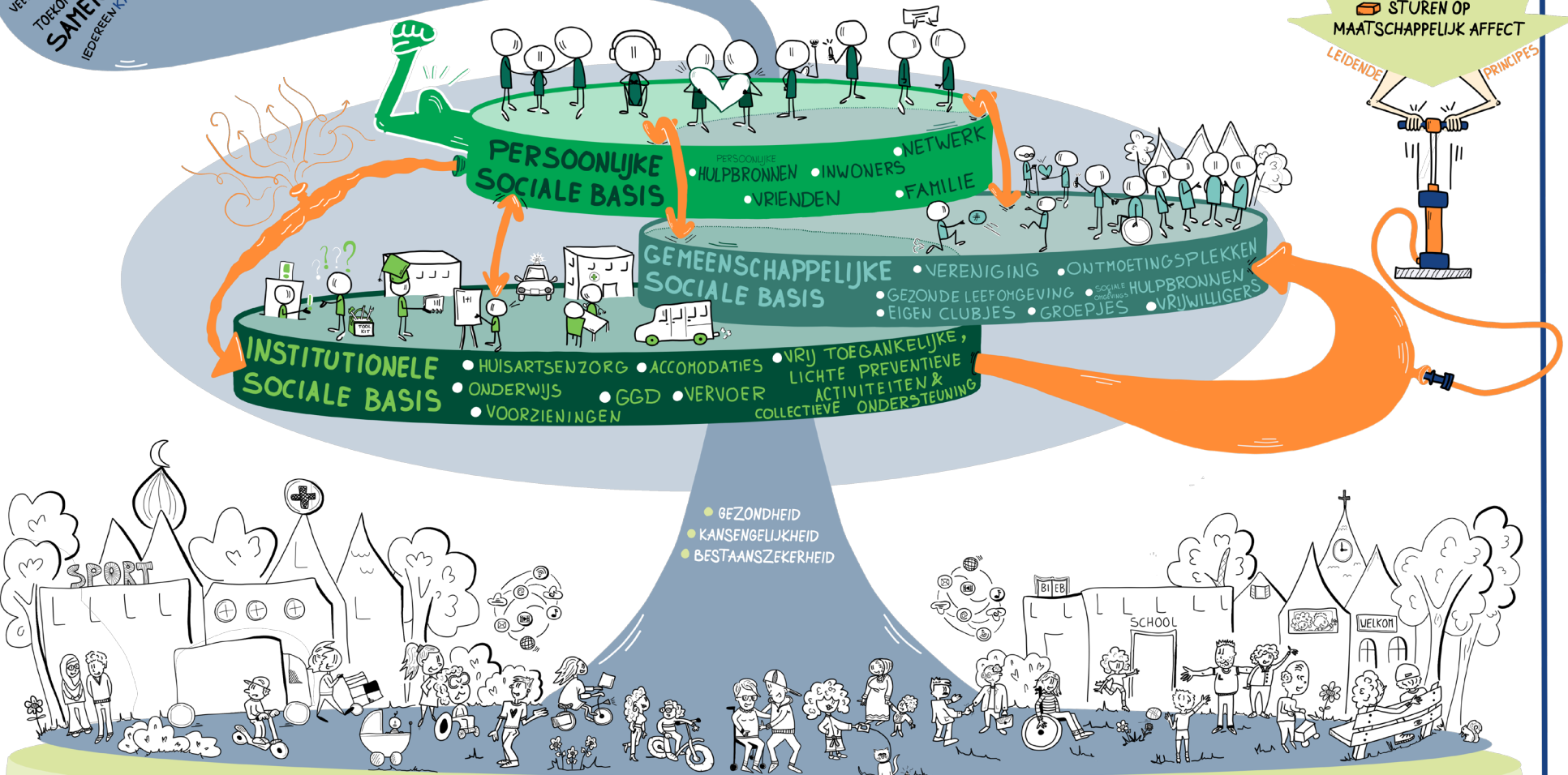
VEERKRACHTIG & INCLUSIEVE
TOEKOMST BESTE ENDEIGE
SAMENLEVING
IEDEREEN KAN MEEDOEN

EEN SOCIALE BASIS

DAT ZIJN WE SAMEN

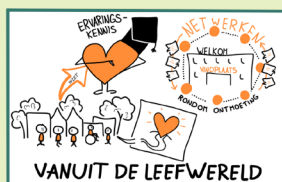
- VANUIT DE LEEFWERELD
- VEERKRACHT VERGROTEN
 - SAMEN
 - OP MAAT
- VAKMANSCHAP
- STUREN OP MAATSCHAPPELIJK AFFECT

LEIDENDE PRINCIPES

LEIDENDE PRINCIPES

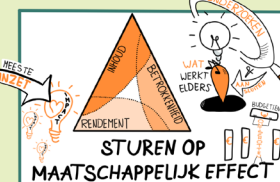
ALS DE STERKE SOCIALE BASIS DAADWERKELIJK STEVIG EN VEERKRACHTIG MOET WORDEN, DAN IS INZET VAN ALLE BOUWSTENEN NODIG.

HET PERSPECTIEF VAN DE INWONER IS LEIDEND

VERSCHIL DURVEN MAKEN

Inhoud

01 Inleiding	4	04 Hoe gaan we het (anders) doen?	13
1.1 Waar gaat deze strategie over?	4	4.1 De huidige sociale basis; een sterke sociale basis	13
1.2 De sociale basis, dat ZIJN we samen	4	4.2 Geleerde lessen	14
1.3 Gezamenlijke strategie, lokale vertaling	4	4.3 Aanscherping van de “Leidende Principes”	15
02 De sociale basis	5	05 Vervolg en monitoring	22
2.1 Wat verstaan we onder de sociale basis	5	Bijlagen:	
2.2 Waarom een strategie versterken van de sociale basis?	6	1. Proces	23
2.3 Toekomstbestendig stelsel	6	2. Gecombineerd verslag - Bijeenkomsten strategie versterken sociale basis ABG	24
2.4 Bredere context van het sociaal domein	7	3. Verslag eerste bijeenkomst stakeholders versterken sociale basis	27
03 Wat willen we bereiken?	9	4. Verslag tweede bijeenkomst stakeholders strategie versterken sociale basis ABG	29
3.1 Ambitie	9		
3.2 Met aandacht voor deelgroepen	9		
3.3 Realistische verwachtingen	11		

01 Inleiding

1.1 Waar gaat deze strategie over

Deze strategie gaat over de sociale basis in onze gemeenten.

De sociale basis is het sociaal netwerk dat een inwoner helpt als dat nodig is en bestaat uit informele en formele netwerken, organisaties, diensten en voorzieningen.

Met deze strategie willen we bereiken dat de gemeenten in 2040 bestaan uit veerkrachtige en toekomstbestendige gemeenschappen. Waar jong en oud kunnen doen, waar inwoners zelfredzaam zijn maar ook samenredzaam zijn: naar elkaar omkijken, elkaar helpen en zich inzetten voor hun leefomgeving en de gemeenschap.

We willen de sociale basis verder versterken. Ons vertrekpunt daarbij is de sociale basis zoals die er nu is: daarbij aansluiten, erkennen en benutten van alle inzet die er nu al is, en versterken waar dat nodig of mogelijk is.

Hoe we dat doen, daar gaat deze strategie over.

1.2 De sociale basis, dat ZIJN we SAMEN

De sociale basis is van en voor inwoners en informele organisaties zoals verenigingen. Maar ook formele organisaties maken deel uit van de sociale basis of zijn er actief. Dat geldt voor de gemeente, voor zorg- en welzijnsorganisaties, maar ook voor organisaties in andere 'domeinen'. Allemaal hebben zij te maken met inwoners, verenigingen en werken zij voor of met hen samen.

Om de krachten te bundelen is de strategie ontwikkeld in samenwerking met vertegenwoordigers van deze organisaties en door vertegenwoordigers van de adviesraden sociaal domein.

Dit betekent dat we in deze strategie spreken over 'we' en daarmee de gezamenlijk partners bedoelen. Daar waar we 'de gemeente' bedoelen, benoemen we dat specifiek.

Op basis van breed commitment kunnen we deze strategie gezamenlijk, met inwoners samen, verder uitwerken en realiseren.

1.3 Gezamenlijke strategie, lokale vertaling

De bedoeling van de strategie is dat deze dichtbij inwoners en in samenwerking met hen uitgewerkt wordt en merkbaar wordt. Dat kan op gemeenteniveau zijn, maar liever nog kleinschaliger, in dorpen, buurten, op scholen, dorpshuizen, sportaccommodaties of andere ontmoetingsplekken waar we echt impact kunnen maken.

De strategie zelf hebben we op ABG niveau ontwikkeld. Immers, op hoofdlijnen kennen de gemeenten dezelfde uitdagingen, en werken ze met veel dezelfde partners. Juist eenduidigheid in de beweging die we voorstaan en eenduidig taalgebruik, maakt dat we efficiënter en effectiever op maat invulling kunnen geven aan deze strategie. Zo sluiten we lokaal aan bij dat wat nodig is, in de context van de specifieke ontmoetingsplaats.

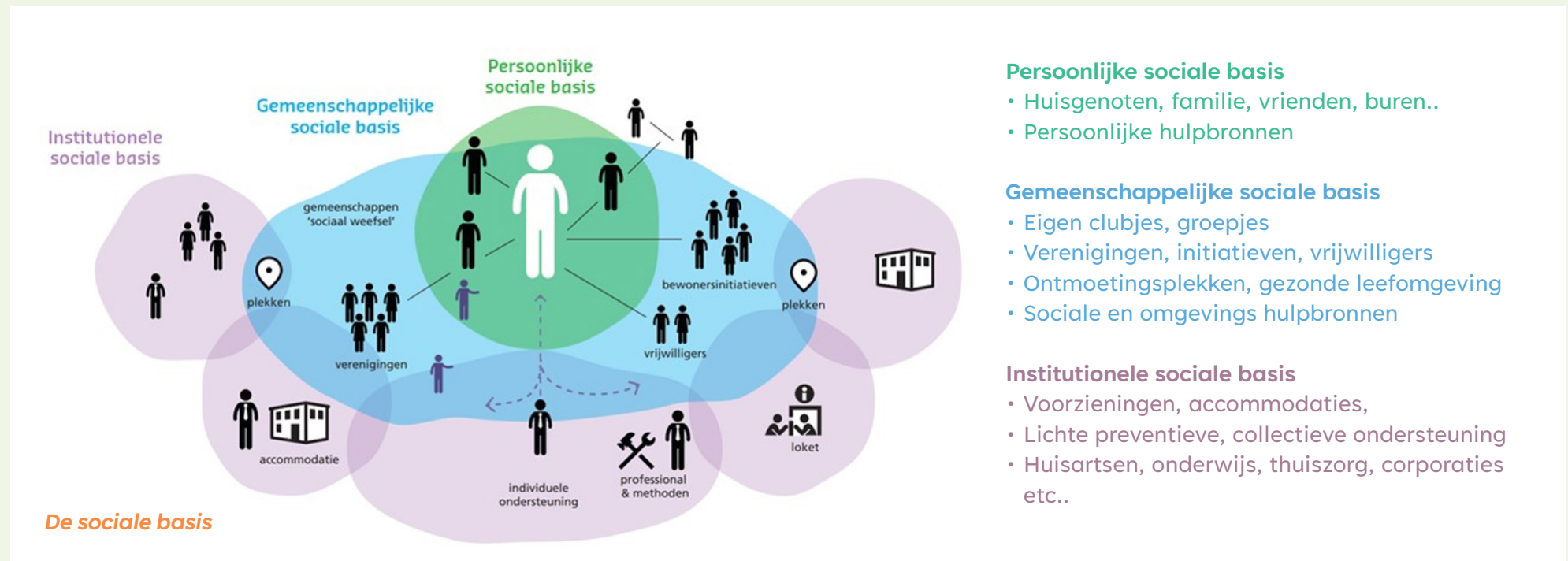
02 De Sociale basis

2.1 Wat verstaan we onder de sociale basis?

De sociale basis is een veel gebruikt begrip waar iedereen andere beelden bij heeft.

Onder de sociale basis verstaan wij 'het geheel van informele en formele netwerken, organisaties, diensten en voorzieningen.

Zij maken het samen mogelijk dat mensen in sociale verbanden kunnen leven en kunnen meedoen in de samenleving. De sociale basis is van en voor iedereen. Maar ook kwetsbaar omdat ze afhankelijk is van de bijdragen van velen. Er zijn verschillen tussen gemeenten, buurten en gemeenschappen in hoe sterk de sociale basis is.

2.2 Waarom een strategie versterken van de sociale basis?

Meerwaarde voor inwoners

Een sterke sociale basis draagt bij aan gelukkige en veerkrachtige inwoners. In een sterke sociale basis doen inwoners mee, kijken ze naar elkaar om en zetten ze zich in voor hun eigen fysieke en sociale

Meerwaarde van een sterke sociale basis volgens onze stakeholders:

- Bestaanszekerheid
- Sterker netwerk om op terug te vallen;
- Lagere drempel om deel te nemen aan de samenleving;
- Minder stress en meer participatie.
- Gezondheid
- Veerkracht vergroten door sociale contacten
- Gezonde leefomgeving bevorderen;
- Voorkomen van problematiek door preventie.
- Kansengelijkheid
- Netwerken als sociale hefboom;
- Laagdrempelige ontwikkelingskansen voor iedereen.

leefomgeving. Een sterke sociale basis biedt ook meerwaarde voor bestaanszekerheid, gezondheid en kansengelijkheid van inwoners. Een sterke sociale basis is daarom van belang voor inwoner met minder hulpbronnen, die wat minder veerkrachtig zijn. Maar ook voor inwoners die zichzelf prima redden, heeft (meedoen in) een sterke sociale basis meerwaarde: sociale cohesie en vrijwillige inzet dragen bij aan positieve gezondheid en geluk.

Duurzame oplossingen

Veel professionele inzet in de sociale basis is tijdelijk en gericht op het oplossen van een individuele vraag of probleem. De kortdurende zorg of ondersteuning draagt niet altijd bij tot een duurzame, blijvende, oplossing. Inwoners met minder veerkracht zien we dan ook vaak terug voor (opnieuw) individuele zorg of ondersteuning.

Een aanpak die meer gericht is op het versterken van veerkracht met inzet vanuit de sociale basis biedt – al dan niet aangevuld met professioneel hulp – meer kans op een duurzame oplossing.

2.3 Toekomstbestendig stelsel

De samenleving, en daarmee ook het sociaal en medisch domein, staat fors onder druk. Dit komt door verschillende ontwikkelingen die we niet alleen in het hele land, maar ook lokaal zien. Denk hierbij aan vergrijzing, individualisering van de samenleving, digitalisering en crises

in de wereld. Ook zien we een stijging in het aantal zorgvragen, toenemend tekort aan woningen en de toenemende krapte op de arbeidsmarkt. Daarnaast hangt dit samen met de financiële schaarste die de urgentie op versnelde transformatie en maatregelen vergroten. Een sterke sociale basis is een randvoorwaarde voor een dempend effect op kosten en personele inzet voor specialistische zorg op de langere termijn en draagt bij aan een toekomstbestendig zorgstelsel. Onderzoek wijst uit dat financiële en personele investeringen in de sociale basis (bijvoorbeeld jongerenwerk, dorpsverbinding en sport-mogelijkheden) zowel zorgkosten als personele inzet op het gebied van individuele zorg en ondersteuning besparen.

De gemeente, de overheid, kan het echter niet alleen oplossen. Het vraagt inzet en verandering van ons als samenleving. Van ons allemaal. Door de sociale basis gezamenlijk met partners en inwoners te versterken kunnen we hier handen en voeten aan geven. Dat vraagt om een gezamenlijke strategie.

2.4 Bredere context van het sociaal domein

Nieuwe opdrachten

Gemeenten krijgen vanuit het rijk nieuwe opdrachten die de sociale basis raken, die we alleen gezamenlijk (gemeenten én maatschappelijke partners) effectief op kunnen pakken en waar kunnen maken.

Een voorbeeld hiervan is het Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA)

waarin het bevorderen van (positief) gezonde leefstijl en preventie van gezondheidsproblemen en ziekte centraal staat, maar ook het bevorderen van een sterke sociale basis is een kernopdracht.

Andere voorbeelden zijn de Hervormingsagenda Jeugd en het Integraal Zorgakkoord (IZA). Vanuit de Hervormingsagenda Jeugd wordt er met name gewerkt aan de reikwijdte van de Jeugdwet, de ontwikkeling van sterke lokale teams en de pedagogische sociale basis. Aan de hand van het IZA wordt gewerkt aan verschuivingen van zorg naar welzijn. Minder specialistische GGZ, meer mogelijkheden voor lichte ondersteuning en meedoen in de buurt. Langer zelfstandig thuis wonen en minder inzet van zorg vanuit de zorgverzekeringswet.

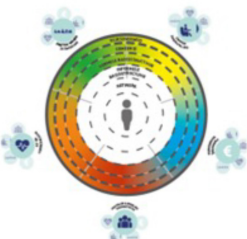
Ook op andere beleidsterreinen zien we meer aandacht voor het versterken van de sociale basis als alternatief voor gespecialiseerde of individuele ondersteuning en hulp.

Het versterken van de sociale basis is nodig om de transformatie binnen het sociaal en medisch domein te realiseren.

Denk hierbij aan de doorontwikkeling van de toegang tot hulp en ondersteuning; de stevige lokale teams, en het transformeren van individueel hulpaanbod naar waar mogelijk collectief hulpaanbod, meer inzet op (collectieve) preventie en effectieve communicatie voor en door inwoners. Deze strategie geeft input voor deze met elkaar samenhangende ontwikkelingen.

1. Vanuit de leefwereld

- ✓ Het perspectief van inwoners is leidend
- ✓ Inwoners hebben dus geen last van hoe wij iets organiseren
- ✓ We zijn dichtbij inwoners en hun leefwereld
- ✓ We houden het simpel

2. Veerkracht vergroten

- ✓ We werken vanuit het model van positieve gezondheid
- ✓ We bieden zekerheid
- ✓ We versterken hulpbronnen: persoonlijke-, sociale- en omgevings-
- ✓ Inclusie is het uitgangspunt

3. Samen

- ✓ Ervaringen, kennis en mogelijkheden van inwoners, gemeente en organisaties vallen elkaar aan
- ✓ We delen verantwoordelijkheid en dus ook initiatief
- ✓ We werken vanuit vertrouwen
- ✓ We bepalen onze rol op maat: faciliteren, verbinden, aanjagen, uitvoeren

4. Op maat

- ✓ Verschillen zijn gewoon
- ✓ Wat we doen past bij wat inwoners willen, kunnen en nodig hebben
- ✓ We gebruiken ruimte in wet- en regelgeving
- ✓ We voorkomen dat problemen ernstig groot worden

5. Vakmanschap

- ✓ We zijn persoonlijk betrokken bij onze inwoners
- ✓ We hebben de juiste vaardigheden en kennis
- ✓ We leren elke dag

6. Sturen op maatschappelijk effect

- ✓ Bij afwegingen gebruiken we de waardendriehoek
- ✓ We verzamelen en analyseren data over aantallen en ervaringen

Relatie tot de Visie Sociaal Domein

In elke ABG-gemeente is in de afgelopen jaren in samenwerking met partners en inwoners een visie op het Sociaal Domein¹ ontwikkeld die door gemeenteraden zijn vastgesteld.

De visies van de drie gemeenten komen op hoofdlijnen overeen en sluiten lokaal aan bij datgene wat nodig en wenselijk is. We hebben deze visies doorvertaald naar uniforme zogenaamde leidende principes. Dat draagt bij aan uniformiteit en eenduidig taalgebruik waardoor zowel onze maatschappelijke partners, inwoners en de drie gemeenten efficiënter kunnen samenwerken. Deze leidende principes zijn gebruikt als leidraad bij de totstandkoming van de Strategie Versterken Sociale Basis, waarbij de strategie zich nadrukkelijk richt op uitwerking binnen de lokale context dan wel vindplaatsen.

¹ Visies

03 Wat willen we bereiken?

3.1 Ambitie

In 2040 hebben de gemeenten Alphen-Chaam, Baarle-Nassau en Gilze en Rijen een sterke sociale basis. Deze kenmerken zich door veerkrachtige, inclusieve en toekomstbestendige gemeenschappen waar iedereen kan meedoen in een gezonde leefomgeving. Met inwoners die zelfredzaam zijn maar ook samenredzaam. Waar inwoners naar elkaar omkijken, elkaar helpen en betrokken zijn. Ze nemen verantwoordelijkheid voor hun sociale en fysieke leefomgeving en kunnen meedoen. We werken vanuit partnerschap samen met inwoners en faciliteren inwoners om in de sociale basis actief te zijn en sluiten daarbij aan op de leefwereld van inwoners.

Inwoners kunnen terecht bij en voelen zich welkom in de gemeenschappelijke sociale basis om hun vraag te stellen en hun bijdrage leveren aan de samenleving door hun kennis, vaardigheden en betrokkenheid in te zetten. Als het nodig is bieden professionals ondersteuning of individuele hulp.

Zo kan iedere inwoner zo zelfstandig mogelijk, gezond en actief samenleven.

Deze aanpak draagt eraan bij dat we de kosten en personele inzet in het sociaal en medisch domein dempen en, ook in de toekomst, professionele ondersteuning en hulp dichtbij kunnen blijven bieden aan mensen die dat echt nodig hebben.

² GALA plan MeeDoen en MEEBewegen

Onze missie is om op een slimme en realistische manier gebruik te maken van de kansen die de sociale basis biedt en ervoor te zorgen dat we – samen met inwoners en maatschappelijke partners – deze kansen verzilveren.

3.2 Met aandacht voor deelgroepen

Om onze missie en ambitie te realiseren sluiten we aan bij de deelgroepen waar we ook in de GALA plannen² op focussen.

1. Veerkrachtige inwoners

Van onze dorpen en buurten maken ook inwoners deel uit die nu geen hulp of ondersteuning nodig hebben. We willen dat graag zo houden en hen stimuleren en verleiden om zich in te zetten voor andere

inwoners in hun dorp of buurt. Dit doen we door hen daarbij te helpen als dat nodig is. Hierbij hebben we ook oog voor de draagkracht en gezondheid van deze groep. Zij hebben vaak opgroeiende kinderen, een drukke baan en worden soms ook als mantelzorger gevraagd te zorgen voor ouders of familie en burens. Het is belangrijk dat deze veerkrachtige inwoners ook mentaal en fysiek fit zijn en blijven. Uit cijfers³ blijkt dat 18 (AC) 16% (BN) 14% (GR) van de mantelzorgers in de leeftijd van 18-64 jaar in de gemeenten zich overbelast voelt. Daarbij zien we dat 36% (AC) 41% (BN) 47% (GR) van de inwoners zich bijna nooit inzet voor de buurt. Positief is dat 78% (AC) 75% (BN) 71% (GR) van de inwoners ervaart dat buurtbewoners voor elkaar klaar staan. Waar we ontwikkelkansen zien is het aantal vrijwillige inzet. Uit deze cijfers blijkt dat 26% (AC) 26% (BN) 21% (GR) van de inwoners aangeeft zich vrijwillig in te zetten. Ook blijkt dat 62% (AC) 57% (BN) 50% (GR) van de inwoners in de drie gemeenten tevreden tot zeer tevreden is met de ontmoetingsplekken in hun omgeving.

2. Ouderen

Het aantal ouderen neemt de komende jaren sterk toe blijkt uit cijfers van [waarstaatjegemeente.nl](https://www.waarstaatjegemeente.nl). In de gemeenten stijgt het percentage van 11% (AC) 15% (BN) 10% (GR) in 2023 naar 18% (AC) 18% (BN) 15% (GR) in 2040. Daarmee stijgt naar verwachting ook het aantal inwoners dat een beroep zal doen op zorg en ondersteuning. De huidige tendens dat deze groep inwoners langer thuis blijft wonen zal zich, mede door de krapte

op de arbeidsmarkt, voortzetten. Krapte op de arbeidsmarkt heeft onder andere tot gevolg dat er steeds minder personeel beschikbaar is om bewoners van zorginstellingen te verzorgen en te begeleiden. De verwachting is dat ook het aantal zorg- en ondersteuningsvragen op het gebied van dementie toeneemt. Het percentage inwoners met dementie stijgt van 2,0% (AC) 2,4% (BN) 1,7% (GR) in 2023 naar 3,5% (AC) 4,2% (BN) 2,6% (GR) in 2040. Het percentage inwoners in de leeftijdscategorie van 65 jaar en ouder dat aangeeft eenzaam te zijn is ongeveer de helft. Dit beeld zien we ook terug in de Gezondheidsmonitor Volwassenen en Ouderen van het RIVM. Binnen de doelgroep inwoners van 65 jaar en ouder geeft 31% (AC) 32% (BN) 30% (GR) aan vrijwilligerswerk te doen en 15% (AC) 17% (BN) 19% (GR) mantelzorg te geven.

Een sterke sociale basis kan daarom voor deze inwoners van groot belang zijn – netwerken, informele hulp en zingeving. Tegelijkertijd hebben ouderen ook vaak talenten en competenties die zij in kunnen blijven zetten of kunnen gaan zetten. Hiermee leveren zij niet alleen een belangrijke bijdrage aan de gemeenschappelijke sociale basis maar bevorderen zij ook hun eigen veerkracht.

3. Jeugd

We zien onder andere in de Gezondheidsmonitor Jeugd 2023 van het RIVM en [waarstaatjegemeente.nl](https://www.waarstaatjegemeente.nl) dat het aantal kinderen dat tijdens hun jeugd te maken krijgt met problemen sterk toeneemt. Denk hierbij

³ <https://www.waarstaatjegemeente.nl/mosaic/dashboard/>

aan ontwikkelingsproblematiek, opvoedproblemen en (mentale) gezondheidsproblemen. Een sterke (pedagogische) sociale basis kan hun welzijn en veerkracht bevorderen. We willen dat de jeugd van nu opgroeit tot veerkrachtige inwoners.

Op basis van deze cijfers is het aantal kinderen dat lid is van een vereniging en wekelijks actief is bij een vereniging hoog te noemen met een percentage van respectievelijk 85% (AC) 80% (BN) 79% (GR) en 93% (AC) 85% (BN) 88% (GR) Het aantal jongeren in de leeftijd van 16-25 jaar dat aangeeft zich eenzaam te voelen is ongeveer de helft. Het percentage jeugdigen met jeugdhulpondersteuning ligt op 9,8% (AC) 10% (BN) 11,2 % (GR) . Het aantal ouders dat aangeeft met opvoedvragen gebruik te maken van hun persoonlijke sociale basis is 13% (AC) 12% (BN) 12% GR).

4. Inwoners in een kwetsbare positie en/of met minder hulpbronnen

Onder inwoners in een kwetsbare positie en/of met minder hulpbronnen verstaan wij inwoners waarbij de bestaanszekerheid onder druk staat, die te maken hebben met gezondheidsproblemen of kansenongelijkheid. In de gemeenten behoort volgens de burgerpeilingen van waarstaatjegemeente.nl 6% (AC) 7% (BN) 7% (GR) van de inwoners tot de groep met een laag inkomen, hetgeen van invloed kan zijn. Kenmerkend is dat deze kwetsbare positie vaak doorgegeven wordt van generatie op generatie. Ook hier zien wij een opgave om de generatiecirkel te doorbreken. Uit verschillende landelijke onderzoeken

waaronder het Sociaal Cultureel Planbureau blijkt dat inwoners in een kwetsbare positie niet of niet tijdig bereikt worden. We zetten ons in om hen eerder te bereiken zodat we vroegtijdig passende hulp kunnen bieden met als doel dat zij de mogelijkheid hebben om mee te doen en een bijdrage te leveren aan de gemeenschappelijke sociale basis.

3.3 Realistische verwachtingen

Een sterke sociale basis ontstaat niet vanzelf. De sociale basis is van inwoners zelf; de maakbaarheid door de gemeente is beperkt. Bij het versterken van de sociale basis zetten we erop in dat inwoners zelf en met elkaar meer kunnen en willen gaan betekenen, maar dat is niet opeisbaar. Dan ontstaat er weerstand. De sociale basis is geen product dat je in kunt kopen, het is een proces dat gevoed moet worden. Movisie en het Verwey-Jonker Instituut hebben in co-creatie een verandertheorie voor de sociale basis opgesteld. Deze theorie beschrijft wat formele partijen kunnen doen om de sociale basis te versterken. De winstwaarschuwing die meegegeven wordt is dat de sociale basis geen oplossing is voor alles en geen manier om bezuinigingen op te vangen. Wil je de sociale basis versterken dan is de rol van alle organisaties (gemeente en maatschappelijke organisaties) belangrijk. Hoe meer we willen sturen, hoe minder er ontstaat. Inwoners zijn zelf aan zet waarbij gemeente en maatschappelijke partners kunnen stimuleren en faciliteren. Want juist dan ontstaan er mooie initiatieven in al hun diversiteit.

10 bouwstenen voor een sterke sociale basis

De verandertheorie voor de sociale basis van Movisie en het Verwey-Jonker Instituut kent een 10-tal bouwstenen.

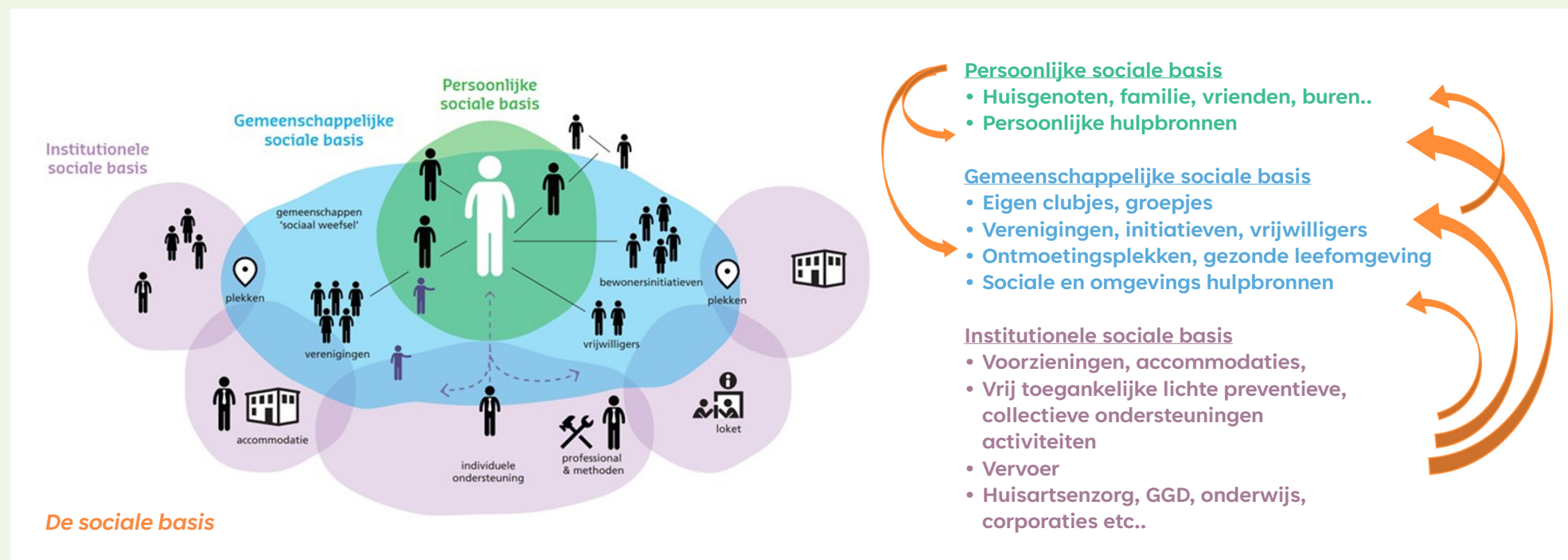
Elke bouwsteen draagt bij aan het versterken van de sociale basis en is nadrukkelijk géén keuzemenu waar gemeenten of organisaties in kunnen “shoppen” naar gelang het hen (politiek) uitkomt. Als de sterke sociale basis daadwerkelijk stevig en veerkrachtig moet worden, dan is inzet van álle bouwstenen nodig. Het gaat hierbij om bestaanszekerheid, financiering, samenwerken vanuit gelijkwaardigheid, versterken eigenaarschap, zeggenschap en regie, beschikbaarheid van ruimte en plekken, responsiviteit, (onder)steunen van mantelzorg, steun en ruimte voor vrijwillige inzet, versterken van inclusie en mensen vragen en uitnodigen.

04 Hoe gaan we het (anders) doen?

4.1 De huidige sociale basis; een rijke sociale basis

Er is al veel vrijwillige, informele inzet in onze dorpen en wijken. Bij de beschrijving van de deelgroepen (zie 2.3.) hebben we een beeld geschetst hoe dit er in de gemeente uit ziet en ervaren wordt door inwoners.

Er is een rijk verenigingsleven en veel partijen zijn actief in de sociale basis. Deze bestaande sociale basis willen we gaan versterken. Dit willen we doen aan de hand van landelijke inzichten, ontwikkelingen en ervaringen, de geleerde lessen, zoals hiervoor beschreven. Maar ook aan de hand van onze Leidende Principes waarmee we werken vanuit onze Visie op het Sociaal Domein. We gaan aan de slag met het gericht versterken van onze sociale basis.

We willen stimuleren dat inwoners meer betrokken zijn bij elkaar, zich inzetten voor elkaar en de gemeenschap en meer gebruik maken van elkaars kennis en kunde, in welke vorm dan ook. Hiervoor is het belangrijk om de persoonlijke en gemeenschappelijke basis sterker te maken. De focus van professionele inzet in de institutionele sociale basis richten we daarom nog meer op de gemeenschappelijke sociale basis. Met deze strategie geven we richting aan het versterken van de rijke sociale basis die er nu is om te komen tot een sterke sociale basis die toekomstbestendig is.

Alphen-Chaam, met aandacht voor sociale verbondenheid!

Buurtverenigingen, dorpshuizen, initiatieven zoals FF Buurten, 8 van Chaam, taalhuis, samenwerking tussen seniorenverenigingen, budgetcafé

Baarle BRUIST al!

Jeugdwerk, CCB, nieuwe initiatieven zoals de meet-Up en Baols Bakske
Wielerzesdaagse, taalhuis, grensoverschrijdende samenwerking tussen seniorenverenigingen, budgetcafé

In Gilze en Rijen maken we samen al verschil!

Culturele centra, jongerenwerk, en gemeenschapshuizen en initiatieven als Onsgilzerijen.nl, taalhuis, budgetcafé, Voor Mekaar, De Ontmoeting en VIP voor el kaar met verschillende initiatieven als Beweegmaatjes en de Kom Erbij Lunch

4.2 Geleerde lessen

Zelfredzaamheid en samenredzaamheid gaan niet vanzelf

In 2015 zijn taken rond de Jeugdwet, de Participatiewet en de Wmo overgedragen aan gemeenten waarbij uitgegaan wordt van het verstrekken van voorzieningen aan individuele inwoners met zelfredzaamheidsproblemen. Er zijn sterke financiële prikkels ingebouwd; hoe groter het probleem, hoe meer 'recht op zorg'. Dit belemmert zelfredzaamheid en samenredzaamheid van inwoners. Ook is er onvoldoende antwoord op drempels en belemmeringen voor de inzet van informele hulp en ondersteuning. Inwoners zijn destijds aangesproken op hun eigen verantwoordelijkheid die een oplossing zou zijn voor de landelijke bezuinigingsopgave. Dit heeft echter ook een averechts effect gehad.

'Gewone' vraagstukken

Veel vragen en problemen waar mensen in hun leven mee te maken krijgen, horen bij het leven. Niet al deze vraagstukken hoeven door de inzet van individuele, vaak duurdere, ondersteuning en hulp opgepakt te worden. Vragen die bij het dagelijks leven horen en waar veel mensen mee te maken krijgen, zijn vraagstukken waar informeel of collectief aanbod voor ingezet kan worden. Dit vraagt ook een andere houding van inwoners en professionals. Daarnaast zien we dat hulp die mensen zelf organiseren met de mensen om hen heen vaak de beste en meest duurzame hulp is. De laatste jaren kenmerken zich dan ook door een verschuiving richting collectieve voorzieningen en preventief aanbod.

Complex zorglandschap

Het zorglandschap hebben we complex georganiseerd. We werken vanuit verschillende rollen, taken, expertises, toegangen en financiering. Ieder vanuit zijn eigen organisatie. Dit leidt ertoe dat inwoners met een hulpvraag vaak van het kastje naar de muur gestuurd worden, meerdere keren hun vraag moeten stellen en lang moeten wachten. Organisaties werken nog steeds te vaak naast elkaar, na elkaar en soms zelfs tegen elkaar in. Daar komt bij dat er vanuit gegaan wordt dat inwoners zelfredzaam zijn en de weg wel vinden, zonder rekening te houden met de diversiteit en het denk en doe-vermogen van inwoners en handelingsverlegenheid.

Onvoldoende bereik kwetsbare inwoners

Uit onderzoeken van onder andere het Sociaal Cultureel Planbureau blijkt dat we de meest kwetsbare inwoners onvoldoende bereiken. Inwoners weten niet waar ze terecht kunnen met hun vragen of durven geen hulp te vragen vanwege schaamte. Op het moment dat zij wel hulp vragen, zijn de vragen vaak al complex en is er zwaardere hulp nodig dan wanneer er vroegtijdig ondersteuning geboden wordt. Daarnaast wantrouwen veel inwoners de overheid als gevolg van onder andere de Toeslagenaffaire.

Aanbod onvoldoende bekend

Inwoners maar ook professionals zijn vaak onvoldoende op de hoogte van het aanbod. Professionals kennen elkaar en ieders mogelijkheden onvoldoende, waaronder ook welke mogelijkheden van ondersteuning in de gemeenschappelijke sociale basis te vinden zijn en hoe deze in te zetten. Ook kennen professionals in de institutionele sociale basis elkaar onvoldoende. We zien dat een inwoner met een hulpvraag zich daardoor vaak direct meldt bij de institutionele sociale basis en de gemeenschappelijke basis overslaat.

4.3 Aanscherping van ‘de Leidende Principes’

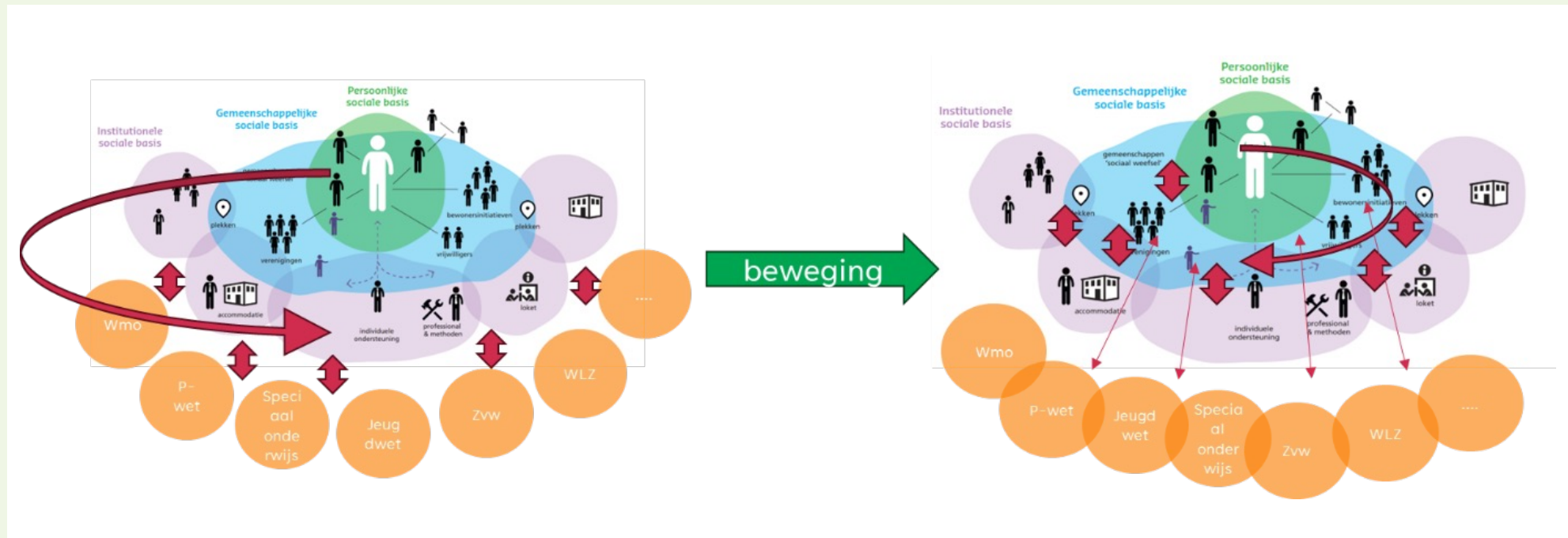
Op basis van de Visie Sociaal Domein van de drie afzonderlijke gemeenten zijn Leidende Principes bepaald. De Leidende Principes geven richting aan beleid en uitvoering. Het zijn zogenaamde vuistregels die richting geven aan het handelen van mensen. De Leidende Principes van de Visie Sociaal Domein zijn samen met onze maatschappelijke partners en vertegenwoordigers van inwoners aangescherpt en aangevuld. Met deze aangescherpte Leidende Principes kunnen we de gewenste beweging binnen de sociale basis faciliteren, aanjagen en in co-creatie realiseren. Hieronder beschrijven we de 6 Leidende Principes en geven we een inkijkje in hoe we ze kunnen gaan inzetten om de sociale basis te versterken.

Vanuit de Leefwereld – het perspectief van de inwoner is leidend

- Aansluiten/ aanwezig zijn bij ontmoetingsplaatsen – fysiek, digitaal, wijkgericht en/of deelgroep gericht
- Inzet van ervaringskennis en -deskundigheid
- Ontschot regelen en financieren
- Aansluiten bij oplossingsrichtingen van inwoners – invloed en zeggenschap delen

Zo gaan we dat doen:

1. We brengen mensen, inwoners en professionals samen IN de sociale basis. Zo versterken we samen (bestaande) netwerken en/of bouwen we aan nieuwe netwerken.
 - Professionals gaan werken op (fysieke, geografische of digitale) ontmoetingsplekken. Zo kunnen zij beter aansluiten bij de leefwereld van inwoners en met hen samen sterke netwerken vormen.

- Dit biedt meer aangrijpingspunten voor preventie, voor het versterken van sociale cohesie, voor het benutten van ervaringen en ervaringskennis en van talenten en competenties van inwoners.
2. Ervaringskennis en ervaringsdeskundigheid positioneren we steviger in onze aanpak en werkwijzen. We kunnen effectiever zijn als we weten wat, vanuit het perspectief van inwoners helpt, nodig of wenselijk is, maar ook wat niet werkt.
 - We nemen meer tijd en ruimte om in gesprek te gaan met inwoners en hun ervaringen actief op te halen. We praten met hen en niet over hen.
 - We zetten meer professionele ervaringsdeskundigheid in.
 3. We breiden het werken op basis van de waardendriehoek⁴ uit. De waardendriehoek wordt ingezet om een doorbraak te realiseren in complexe casuïstiek en kent drie waarden; legitimiteit, rendement en betrokkenheid.
 - We gebruiken de waardendriehoek niet alleen bij complexe problematiek die om een doorbraak vraagt, maar ook bij eenvoudigere vragen en ideeën. Zo kunnen beter bij de leefwereld en oplossingsrichtingen van inwoners aansluiten en maken we, als dat nodig is, oplossingen mogelijk die niet binnen één koker of financieringsstroom passen.
 - Het bestaande hulp en ondersteuningsaanbod blijven we inzetten als dit de best passende hulp en ondersteuning in de situatie van de inwoner is.

Veerkracht vergroten

- **Versterken van hulpbronnen - persoonlijk, sociaal en omgeving**
- **We gaan uit van het gewone leven ('normaliseren') - tegenslagen horen bij het gewone leven en verschillen zijn gewoon**
- **Bieden van bestaanszekerheid individueel en collectief (verenigingen/initiatieven)**
- **Bevorderen inclusie**
- **Van zorg naar gezondheid en welzijn**

Daarnaast is het belangrijk om in te blijven zetten op het versterken van de persoonlijke sociale basis van inwoners. Netwerkversterking en het vergroten van de kennis en vaardigheden (empowerment) maar ook normaliseren. Tegenslagen maken onderdeel uit van het leven, dat is normaal. Daarnaast is het bespreekbaar maken ook van belang en eerst hulp vragen in de eigen persoonlijke sociale basis.

Zo gaan we dat doen:

1. We investeren in 'community building'. Community building is een methodiek gericht op het versterken van gemeenschappen en netwerken.
 - Dat doen we door meer 'dorpsverbinding' mogelijk te maken.
 - Inzet van andere professionals en elkaar vertrouwd te maken met deze manier van werken.

⁴ Instituut voor Publieke Waarden

2. We maken informele inzet (vrijwilligerswerk, burenhulp, mantelzorg of andere vormen) aantrekkelijker en makkelijker door:
 - Nog meer aan te sluiten bij talenten en zingeving.
 - Uitbreiden van ondersteuning aan inwoners en verenigingen bij hun inzet voor elkaar: continuïteit en ‘achtervang’ en deskundigheidsbevordering bieden.
 - (Financiële) zekerheid te bieden als randvoorwaarde – individueel én collectief.
 - Inwoners beter toe te rusten om hun rol te kunnen pakken door bijvoorbeeld kennisoverdracht.
 - Samen met inwoners het aanbod voor mantelzorgondersteuning versterken.
3. Versterken communicatie en voorlichting
Onze communicatiestrategie voor het Sociaal Domein richt zich op:
 - Actief luisteren naar wat er leeft onder inwoners en partners.
 - Versterken van de band tussen gemeente, inwoners en organisaties.
 - Informeren over wat er mogelijk is, wat er speelt en waar mensen terecht kunnen.
 - Bewegen van inwoners om betrokken te zijn, zelf stappen te zetten of anderen te helpen.
 - Laten we zien wat we doen, waarom we het doen en welke resultaten dat oplevert.

We communiceren – als partners in het sociaal domein – op een manier die voor iedereen, ongeacht achtergrond of vaardigheid, toegankelijk is en die voor iedereen begrijpelijk, bereikbaar, eenduidig en compleet is.

4. We beperken uitsluiting van inwoners door:
 - Het vergroten van bewustwording over inclusie en uitsluiting.
 - Het stimuleren van ontmoeting (‘bridging’).
 - Verbeteren van toegankelijkheid: fysiek, sociaal, communicatief en financieel.
 - Mogelijk maken dat inwoners ervaringen uit kunnen wisselen met gelijkgestemden. (‘bonding’).
5. We maken gezond leven gemakkelijker
 - Aandacht voor (positieve) gezondheid en gezonde leefstijl verbinden we waar mogelijk ook aan ander preventief en collectief aanbod.
 - Samen met inwoners geven we vorm aan een gezonde leefomgeving in relatie tot de ontmoetingsplekken. We sluiten daarbij zoveel mogelijk aan bij (geplande) fysieke projecten.

Samen

- Opgavegericht samenwerken vanuit een gedeelde ambitie en gezamenlijke agendering:
 - Gedeeld eigenaarschap met inwoners en partners
 - Verantwoordelijkheid, zeggenschap, en invloed delen
 - Gezamenlijke aanpak - gezamenlijke agendering
- Gelijkwaardige samenwerking met informele inzet

Zo gaan we dat doen:

1. We verbeteren samenwerking met inwoners:
 - door aan te sluiten bij ontmoetingsplekken kiezen we voor een praktische insteek hetgeen bijdraagt aan een effectieve samenwerking.
 - kennis en vaardigheden van inwoners zijn niet hetzelfde als die van professionals, maar we waarderen ze wel gelijkwaardig aan die van professionals.
2. We versterken partnerschap tussen gemeenten en maatschappelijke partners:
 - op basis van gezamenlijke, lange termijn doelen en ambities
 - gezamenlijke facilitering passend bij (flexibel te hanteren) taken, rollen en bevoegdheden
 - gezamenlijke besluitvorming vooraf borgen in proces.
3. Financiële middelen voor inwonersinitiatieven borgen (bijv. gezonde ideeënfonds, wijkbudget)

4. We zoeken naar manieren om administratieve lasten te beperken

Op maat - verschil durven maken

- Ongelijk investeren om gelijke kansen te creëren (collectief en individueel)
- Een passend aanbod voor iedereen (generiek en specialistisch)
- Voorzieningenniveau op maat

Zo gaan we dat doen:

1. Meeste inzet waar we het meest impact kunnen maken. Dat is legitiem vanwege reguliere investeringen voor de reguliere doelgroep:
 - Voor inwoners en/of ontmoetingsplekken met minder veerkracht.
 - Met focus op gezond leven, eerlijke kansen en bestaanszekerheid.
 - Ook gericht op veerkrachtige inwoners, ook voor hen is de sociale basis van belang en vice versa.
2. Netwerken rondom ontmoetings- en vindplekken op maat samengesteld
 - Elke plek en de inwoners die daar komen heeft iets anders nodig
 - Zo kunnen we ook impact voor bepaalde 'deelgroepen' vergroten
 - Aanbod op ontmoetingsplekken op maat (ontmoeten, ontwikkelen, ondersteunen, opvoeden, ontspannen,...)
 - Dit kan leiden tot wijzigingen in het bestaande voorzieningen aanbod.

3. Generiek aanbod voor iedereen, maar...
 - we verwachten meer redzaamheid van inwoners met meer hulpbronnen,
 - we creëren specifiek aanbod voor inwoners die (nog) niet deel kunnen nemen aan generiek aanbod - zoveel mogelijk collectief en preventief met inzet van ervaringskennis en ervaringsdeskundigheid.
4. We bieden individuele hulp op basis van het gewone leven (normalisatie) en positieve gezondheid
 - niet voor alle problemen is (professionele) hulp nodig,
 - als de mogelijkheden in de sociale basis niet toereikend zijn
 - we richten ons erop dat inwoners weer vooruit kunnen

Vakmanschap

- Versterken competenties voor aansluiting bij de diverse leefwerelden ('perspectief sensitief')
- Versterken 'nieuwe' expertises en vaardigheden
- Samenwerken over eigen rollen en schotten heen

Zo gaan we dat doen:

1. Vergroten van deskundigheid en creëren 'nieuw' handelingskader op gebied van
 - Bewustzijn, kennis en vaardigheden voor aansluiten bij leefwereld
 - Normalisatie en positieve gezondheid

- Basisniveau community-building
 - Verbinding en kennis van vind/ontmoetingsplek als expertise
 - Gelijkwaardige samenwerking met informele inzet en met ervaringskenners
2. Samenwerken over schotten heen op alle niveaus
 - Anders uitvoeren - ruimte voor professionals dat zij zich niet alleen beperken tot hun eigen rol of expertise. Vertrouwen krijgen en hebben in basiskennis en vaardigheden kan maken dat zij ook andere activiteiten uitvoeren als de inwoner daarbij gebaat is.
 - Anders managen - hoe geven managers leiding en sturing aan professionals die buiten de (eigen) kaders de ruimte opzoeken om te doen wat nodig is
 - Anders besturen - hoe sturen bestuurders op netwerksamenwerking met minder 'eigen' zeggenschap
 - Samen leren

Sturen op maatschappelijk effect

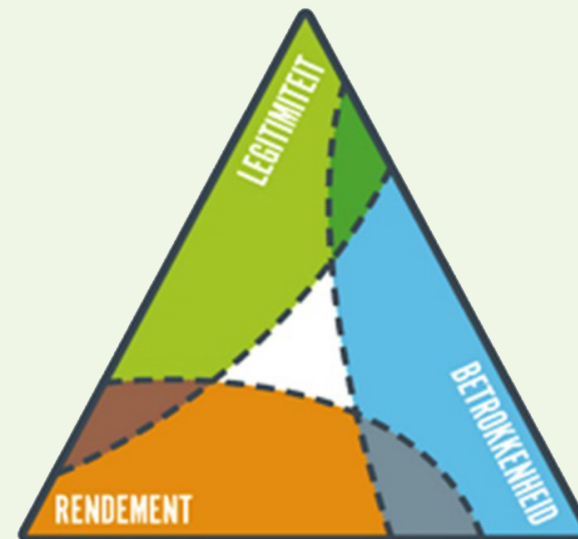
- Zoveel mogelijk impact maken - publieke waarde toevoegen
- Verdeling van schaarste - niet meer alles, niet meer voor iedereen
- Veranderen/transformatie - nieuw voor oud
- Data gedreven - tellen en vertellen

Zo gaan we dat doen:

1. Gezamenlijk bepalen we op welke ontmoetingsplaatsen we beginnen
 - Waar bereiken we inwoners voor wie we de meeste impact kunnen maken?
 - Waar (en voor wie) zitten er hiaten in de sociale basis?
 - Aanhaken bij lopende ontwikkelingen of plannen waar al stappen voorwaarts gezet worden

We maken gebruik van beschikbare (kwantitatieve) data en (kwalitatieve) ervaringsverhalen (tellen en vertellen). Deze gebruiken we als nulmeting en voor verdere monitoring

2. We concretiseren en laden de publieke waarden driehoek op basis van de leidende principes
 - Gebruik maken van wat (elders) werkt (evidence based), maar soms ook samen het wiel uitvinden om het 'eigen' te maken

05 Vervolg en monitoring

Om onze ambitie te kunnen realiseren is commitment van alle betrokken partners nodig: maatschappelijke organisaties, inwoners en de drie gemeenten. Alleen gezamenlijk kunnen we verder bouwen aan een versteviging van de Sociale Basis.

Na het zomerreces organiseren alle betrokken partners een kick-off bijeenkomst. Met deze bijeenkomst wordt de strategie en de samenwerking formeel gemarkeerd. Tevens is dat het startmoment om gezamenlijk een aanpak uit te werken om de beweging verder vorm te geven.

Alle betrokkenen staan voor opgaven om het zorglandschap toekomstbestendig te houden. Bij de uitwerking van de strategie is ruimte om opgaven te verbinden. Denk hierbij aan de verbinding met het traject om te komen tot een doorontwikkeling van de inrichting van het sociaal domein naar Sterke Lokale Teams en de ombuiging van het individueel ondersteuningsaanbod naar collectief ondersteuningsaanbod waar mogelijk.

De opgave is een enorme verandering voor iedereen. Om het behapbaar te houden beginnen we klein. Op een paar plekken waar we de meeste impact kunnen maken voor inwoners. Waar dit is, bepalen we gezamenlijk en met inwoners. We brengen in beeld waar hiaten zitten.

Ook houden we rekening met waar al concrete stappen gezet worden. Waar zijn ontwikkelingen gaande die we hiermee een impuls kunnen geven?

We kiezen er bewust voor om te starten met een aanpak, gefaseerd en in afstemming met andere belangrijke opgaven die elke betrokken partner al heeft. We kiezen voor temporiseren, waarbij de uitvoering van wettelijke taken voor ieder geborgd blijft.

Om de beweging te kunnen volgen en bij te kunnen blijven sturen gaan we gebruik maken van beschikbare data van alle betrokkenen – tellen en vertellen.

Dit stelt ons in staat om goed gemotiveerd bij te kunnen blijven sturen. Hoe dit verder ingevuld gaat worden, nemen we mee in de uitwerking van de Aanpak.

De sociale basis is van en voor inwoners. Daarom gaan we bij de uitwerking van de aanpak per onderdeel en per ontmoetingsplek de samenwerking met inwoners goed vormgeven. Dat is nodig om deze beweging ook daadwerkelijk samen te kunnen realiseren. Een sterke sociale basis, dat ZIJN we samen!

Bijlage 1.

Procesbeschrijving

De Strategie Versterken sociale basis ‘De sociale basis, dat ZIJN we samen!’ is tot stand gekomen in de periode november 2024 – april 2025.

Hiervoor hebben de volgende interactieve bijeenkomsten plaatsgevonden:

Raadsinformatie avonden

Tijdens deze bijeenkomsten is aan de hand van een aantal dilemma’s input van raadsleden opgehaald.

Baarle-Nassau: 8 januari 2025

Gilze en Rijen: 13 januari 2025

Alphen-Chaam: 21 januari 2025

Stakeholders bijeenkomsten.

- Eerste bijeenkomst: 10 februari 2025:
 - Gezamenlijk beeld van ‘de sociale basis’
 - Bepalen werkzame interventies of activiteiten
- Tweede bijeenkomst 25 februari 2025
 - Prioritering van opgaven binnen de sociale basis
 - Concretisering van de opgaven vanuit leefwerelden van inwoners.

Daarnaast heeft op 18 maart 2025 in een kleiner verband een verkenning plaatsgevonden over (on)mogelijkheden en de juiste timing van het breder betrekken van inwoners.

Samenwerking adviesraden sociaal domein

De adviesraden zijn betrokken bij de stakeholdersbijeenkomsten en het gesprek op 18 maart. De concept strategie is op 25 maart 2025 met de drie adviesraden gezamenlijk besproken.

De adviesraden kunnen hierop aanvullend nog reageren op de definitieve strategie die ter besluitvorming is aangeboden aan het college.

Interne afstemming

Er heeft intern integraal afstemming plaatsgevonden met een afvaardiging van collega’s afdeling Sociaal Beleid maar ook met collega’s van afdeling Ruimtelijke Ontwikkeling en Leefomgeving.

Bijlage 2.

Gecombineerd verslag - Bijeenkomsten strategie versterken sociale basis ABG

In januari en februari 2025 hebben in totaal vijf bijeenkomsten raadsleden (drie) en stakeholders (twee) plaatsgevonden. Tijdens deze bijeenkomsten is gesproken over het ontwikkelen van een strategie ter versterking van de sociale basis. De gesprekken met de hebben zich gericht op de dilemma's, de gewenste prioriteiten en de daarbij horende randvoorwaarden. In dit verslag staan de gezamenlijke inzichten en prioriteiten.

Bijeenkomsten gemeenteraden

Dilemma 1: Leefwereld versus systeemwereld

Conclusies:

- Gemeenten willen beter aansluiten bij de leefwereld van inwoners en flexibeler omgaan met de systeemwereld.
- Lokaal beleid moet ruimte bieden voor initiatieven van inwoners.
- De gemeente behoudt een faciliterende rol, zonder bureaucratische drempels.

Kanttekeningen:

- Juridische en structurele risico's blijven een aandachtspunt.
- Maatwerk voor burgerinitiatieven mag niet leiden tot willekeur.
- Zorggerelateerde kwesties vragen soms juist om standaardisatie.

Dilemma 2: Generieke aanpak versus specifieke inzet voor kwetsbare groepen

Conclusies:

- Er is behoefte aan een solide basisvoorziening voor iedereen, aangevuld met gerichte ondersteuning voor kwetsbare groepen.
- Betrokkenheid van inwoners verhoogt effectiviteit en stimuleert zelfredzaamheid.
- Preventie is cruciaal om de inzet van de institutionele basis en de specialistische zorg te ontlasten.

Kanttekeningen:

- De juiste balans tussen generieke en specifieke voorzieningen blijft een uitdaging.
- Financiering via de gemeenschap moet zorgvuldig worden afgewogen.

Dilemma 3: Regie bij de gemeente versus gelijkwaardige samenwerking

Conclusies:

- Gelijkwaardige samenwerking met maatschappelijke partners verhoogt de effectiviteit van beleid.
- Langetermijnafspraken en gedeelde maatschappelijke doelen zorgen voor meer impact.

- Er is discussie over de mate van regie die de gemeente moet behouden.

Kanttekeningen:

- Wie bepaalt de maatschappelijke doelen? Gemeente of partners?
- Hoeveel kaders moeten vooraf worden gesteld zonder flexibiliteit te verliezen?

Dilemma 4: Behouden van bestaande voorzieningen versus maatwerk per kern

Conclusies:

- Financieel is het niet haalbaar om alle voorzieningen te behouden.
- Maatwerk per kern is noodzakelijk, met aandacht voor bereikbaarheid en mobiliteit.
- Minimale benutting kan leiden tot sluiting, mits alternatieven beschikbaar blijven.

Kanttekeningen:

- Jongeren kunnen minder geneigd zijn in dorpen te blijven als voorzieningen verdwijnen.

Stakeholdersbijeenkomsten

Prioritaire opgaven en strategieën

(volgorde sluit aan na stemming via mentimeter)

1. Werken aan een structurele aanpak voor versterken gemeenschappelijke basis

- Gezamenlijk eigenaarschap ontwikkelen door de verbindingen te versterken tussen initiatieven en netwerken.
- Vrijwilligersorganisaties ondersteunen en faciliteren.
- Professionals strategisch positioneren binnen de gemeenschappelijke basis.

2. Ondersteuning van lokale initiatieven die bijdragen aan verbinding en samenwerking tussen inwoners, vrijwilligers en beroepskrachten

- Ontmoetingen organiseren voor beroepskrachten, verenigingen/ buurtinitiatieven en vrijwilligers,
- Versterken van gelijkwaardige samenwerking vrijwilligers en beroepskrachten en gemeente .
- Administratieve lasten verlagen voor lokale initiatieven.

3. Tijd en ruimte creëren voor professionals in de wijk en op vindplaatsen

- Minder bureaucratie, meer tijd in de wijk.
- Verantwoording simpeler en effectiever maken.
- Professionals laten werken aan preventie en signalering.

4. Inwoners actief betrekken bij beleid en uitvoering

- Naast inzet van inwonerspanels en buurtnetwerken gerichte gesprekken voeren met de inwoners over het beleid en uitvoering.
- Co-creatie stimuleren in plaats van top-down beleid.
- Vertrouwen en eigenaarschap bij inwoners vergroten.

5. Focus op warm doorverwijzen en aansluiten bij netwerken

- Sleutelfiguren inzetten als eerste aanspreekpunt voor de inwoners.
- Professionals trainen in laagdrempelig doorverwijzen.
- Inzicht en Communicatie over beschikbare ondersteuning verbeteren.

6. Financiële zekerheid en ontschotting van budgetten

- Structurele financiering in plaats van tijdelijke subsidies.
- Budgetten integreren over meerdere beleidsdomeinen (ontschotten)
- Sturen op preventie in plaats van curatieve zorg.

Vindplaatsen: strategieën en acties

1. Ouderenontmoetingsplekken

- Bevorderen van sociale interactie en generaties verbinden.
- Fysieke toegankelijkheid verbeteren.
- Vrijwilligers en professionals inzetten voor ondersteuning.

2. School als vindplaats

- Breder gebruik van schoolgebouwen buiten lestijden.
- Samenwerking met ouders en vrijwilligers versterken.
- Armoede en kwetsbaarheid vroeg signaleren.

3. Sportverenigingen als sociale basis

- Trainen van vrijwilligers in sociale signalering.
- Meer samenwerking met sleutelfiguren uit de buurt, dorpsteam ed
- Sport inzetten als laagdrempelig ontmoetingspunt.

4. De buurt als vindplaats

- Buurtanalyses uitvoeren met data en verhalen.
- Verbinding leggen tussen sociale en fysieke leefomgeving.
- Meer inwoners betrekken door actieve benadering en digitale middelen.

Meerwaarde voor bestaanszekerheid, gezondheid en kansengelijkheid

1. Bestaanszekerheid:

- Sterker netwerk om op terug te vallen.
- Lagere drempel om deel te nemen aan de samenleving.
- Minder stress en meer participatie.

2. Gezondheid:

- Veerkracht vergroten door sociale contacten.
- Gezonde leefomgeving bevorderen.
- Voorkomen van problematiek door preventie.

3. Kansengelijkheid:

- Netwerken als sociale hefboom.
- Laagdrempelige ontwikkelingskansen voor iedereen.

Bijlage 3.

Verslag eerste bijeenkomst stakeholders versterken sociale basis

Datum:
10 februari 2025

Deelnemers: ABG-organisatie en stakeholders uit sociale basis ABG

Tijdens de bijeenkomst met stakeholders over het versterken van de sociale basis is besproken wat de sociale basis momenteel inhoudt, welke activiteiten daarin plaatsvinden en wat de bedoeling is van de versterking ervan. De aanwezigen hebben met elkaar huidige activiteiten geïnventariseerd (per gemeente en ABG breed), gesproken over wat behouden moet worden en wat anders kan om de sociale basis te versterken en beter aan te laten sluiten bij de behoeften van inwoners.

Belangrijke Uitkomsten

1. Doel van het Versterken van de Sociale Basis

- Inwoners in staat stellen om zelfstandig oplossingen te vinden voor hun hulpvragen door kennis te vergroten en praktische stappen aan te reiken.
- Een samenleving waarin iedereen wordt gezien, weet hoe hulp te vragen en geholpen kan worden.
- Inwoners ondersteunen in het signaleren en bespreekbaar maken van kwetsbaarheid binnen hun netwerk, zodat zij hulp kunnen vragen en bieden waar nodig.
- Preventie: Voorkomen dat mensen afhankelijk worden van professionele zorg- en welzijnsorganisaties door het versterken van

de samenwerking binnen de sociale basis.

- De institutionele basis ontlasten door de persoonlijke en gemeenschappelijke sociale basis te versterken en zo beter in te zetten voor wat echt nodig is.
- Zorgen dat voorwaarden voor een inclusieve maatschappij worden georganiseerd door verschillende groepen en instituties, met een focus op nabijheid voor degenen die het nodig hebben.

2. Knelpunten en Verbeterpunten

- Vaak wordt direct naar de institutionele basis geschakeld, terwijl de gemeenschappelijke sociale basis (zoals verenigingen en buurtnetwerken) wordt overgeslagen.
- Onvoldoende bekendheid van bestaande initiatieven en structuren binnen de sociale basis.
- Vrijwilligersorganisaties en inwoners zijn zich niet altijd bewust van hun rol binnen de sociale basis en de verwachtingen die daarbij horen.
- De communicatie over bestaande initiatieven en ondersteuning is versnipperd en bereikt niet altijd de juiste doelgroep.
- Er is behoefte aan een betere samenwerking en afstemming tussen professionals, vrijwilligers en informele netwerken.

3. Kansen en Aanpak

- De gemeenschappelijke sociale basis versterken, zodat deze een actievere rol kan spelen:
 - Sportverenigingen, koren, seniorenverenigingen en andere maatschappelijke organisaties ondersteunen met kennis, expertise en vaardigheden.
 - Faciliteren van verenigingen en vrijwilligers om overbelasting te voorkomen.
 - Expertise toevoegen aan de sociale basis, bijvoorbeeld op en rond scholen.
 - Hulp en ondersteuning dichtbij en toegankelijk maken, zonder bureaucratische drempels.
 - Informele hulp beter benutten, bijvoorbeeld bij geclusterde woonvormen.
- Communicatie en Bewustwording:
 - Sociale kaart uitbreiden en actief onder de aandacht brengen.
 - Persoonlijke benadering inzetten om inwoners naar het juiste aanbod te leiden.
 - Bewustwording creëren dat iedereen onderdeel is van de sociale basis en hier een rol in kan spelen.
 - Vrijwilligersorganisaties beter betrekken en de juiste vragen stellen om behoeften in kaart te brengen.
 - Actief aansluiten bij bestaande netwerken en initiatieven om effectiever te verbinden.
- Verbetering van Beleid en Uitvoering:
 - Beleidsmaatregelen en uitvoering in de regio eenduidiger maken.
 - Initiatieven ondersteunen die de verbinding tussen inwoners versterken.

- Regelmatig overleg organiseren tussen professionals werkzaam in de institutionele basis, vrijwilligers en maatschappelijke organisaties uit de gemeenschappelijke sociale basis.
- Continuïteit van projecten waarborgen en een waakvlamfunctie t.b.v. de resultaten van de projecten inbouwen bij professionals.
- Meer collectieve en laagdrempelige initiatieven opzetten die de sociale basis versterken.
- Beter benutten van digitale tools, zoals buurtapps, om verbinding en communicatie te stimuleren.

4. De Beweging

- Inwoners actief betrekken bij beleid en uitvoering door middel van gerichte gesprekken, los van formele adviesraden en burgerpeilingen.
- Werken aan een structurele aanpak om de blauwe (gemeenschappelijke) sociale basis te versterken, zodat inwoners niet onnodig naar de institutionele basis worden doorverwezen.
- Focus op warm doorverwijzen en aansluiten bij bestaande netwerken, in plaats van enkel verwijzen naar institutionele instanties.
- Lokale initiatieven ondersteunen die bijdragen aan verbinding en samenwerking tussen inwoners, vrijwilligers en professionals.
- Tijd en ruimte creëren bij professionals in de wijk en op vindplaatsen, zodat zij kunnen anticiperen op ontwikkelingen en behoeften.
- Financiële zekerheid en budgetten vrijmaken voor de versterking van initiatieven en ontschotting van budgetten bevorderen.

Bijlage 4.

Verslag tweede bijeenkomst stakeholders strategie versterken sociale basis ABG

Datum:

25 februari 2025

Locatie:

Kantine Voetbal Vereniging Gilze

Inleiding

Op 25 februari 2025 vond de tweede stakeholdersbijeenkomst plaats met als doel de brede ideeën uit de eerste bijeenkomst te vertalen naar concrete prioriteiten en strategische richtingen voor het versterken van de sociale basis. Tijdens deze bijeenkomst hebben de deelnemers de belangrijkste opgaven geïdentificeerd en vervolgens in groepen de prioritaire thema's verder uitgewerkt.

Programma

1. Terugblik op de eerste bijeenkomst
2. Prioriteiten stellen: Wat is nu het belangrijkste opgave? (via Mentimeter)
3. Van inzicht naar beweging: versterken van sociale basis vanuit de vindplaats (buurt, school, ouderenontmoetingsplek, (sport)vereniging)

Prioritaire Opgaven en Uitkomsten

1. Werken aan een structurele aanpak om de blauwe sociale basis te versterken

Doel: Voorkomen dat inwoners onnodig naar de institutionele basis worden doorverwezen door bestaande initiatieven beter te verbinden en samenwerking te stimuleren.

Kernpunten:

- Netwerken opbouwen als fundament
- Voorkomen van directe doorverwijzing naar specialistische zorg
- Gezamenlijk eigenaarschap ontwikkelen in plaats van naast elkaar werken

Dilemma's:

- Individueel en organisatiebelang versus gezamenlijk belang
- Verschillende interpretaties van terminologie zoals 'preventie'
- Rol van inwoners: autonomie versus verantwoordelijkheid
- Spanningsveld tussen eigen normen/waarden en professioneel handelen
- Wet- en regelgeving versus leefwereld

2. Lokale initiatieven ondersteunen voor verbinding en samenwerking

Doel: Versterken van samenwerking tussen inwoners, vrijwilligers en professionals om signalen tijdig op te vangen en ondersteuning te bieden.

Kernpunten:

- Inwoners en vrijwilligers benutten als dragers van de sociale basis
- Gelijkwaardige samenwerking tussen alle betrokkenen
- Initiatieven moeten bijdragen aan bestaanszekerheid en sociale cohesie

Dilemma's:

- Organisationsbelang versus persoonlijk belang
- Beperkte financiële middelen
- Complexiteit van wet- en regelgeving
- Cultuursensitiviteit en inclusiviteit
- Deskundigheidsbevordering van vrijwilligers en professionals nodig

3. Tijd en ruimte creëren voor professionals in de wijk

Doel: Professionals meer ruimte geven om flexibel en preventief te werken en beter aan te sluiten bij de sociale basis.

Kernpunten:

- Professionals ondersteunen inwoners individueel en collectief
- Sociale basis leren kennen en signalen oppakken
- Ruimte om prioriteit te geven aan bestaanszekerheid

Dilemma's:

- Balans tussen professionele en inwoner-gestuurde initiatieven
- Moeite om aansluitende oplossingen te vinden binnen bestaande structuren
- Andere manier van verantwoorden noodzakelijk
- Schaarre middelen belemmeren optimale oplossingen

Vindplaatsen: uitwerking van idee naar strategieën en acties vanuit de vindplaats

Waar ontmoeten inwoners uit ABG-gemeenten elkaar (vindplaats)?

53 responses

1. Ouderenontmoetingsplekken

Beoogd resultaat:

- Creëren van wederkerigheid en sociale verbinding
- Erkenning van informele verbanden
- Activiteiten als middel om doelgroepen te mixen

Acties:

- Aansluiten bij bestaande initiatieven
- Vertrouwen opbouwen door contact en bekendheid
- Intergenerationele samenwerking stimuleren (scholen, jeugd)

- Taboeonderwerpen bespreekbaar maken
- Aandacht voor fysieke toegankelijkheid
- Gemeente ondersteunt door professionals beschikbaar te stellen en vrijwilligers te waarderen

2. School als vindplaats

Beoogd resultaat:

- Breder gebruik van schoolgebouwen buiten lestijden
- Ouders en grootouders actief betrekken
- Signalering door leerkrachten versterken

Acties:

- Organiseren van ouderbijeenkomsten en activiteiten
- Betrekken van vrijwilligers voor huiswerkbegeleiding
- Samenwerking met lokale initiatieven en verenigingen
- Signalering van armoede en kwetsbaarheid verbeteren
- School als verbindende factor in de buurt versterken

3. Sportverenigingen als sociale basis

Beoogd resultaat:

- Signaleren en bespreekbaar maken van sociale problemen
- Laagdrempelige plek voor ontmoeting en participatie

Acties:

- Verenigingen informeren over de sociale kaart
- Samenwerking met sleutelfiguren uit de buurt
- Trainen van vrijwilligers in sociale signalering
- Ondersteuning vanuit gemeente en professionals vergroten
- Betrekken van leden in de besluitvorming

4. De buurt als vindplaats

Beoogd resultaat:

- De buurt is niet voor iedereen de primaire leefwereld.
- Sociale cohesie ontstaat via ontmoeting, kennismaking en betrokkenheid.
- Een goed ingerichte buurt als ontmoetingsplek versterkt sociale verbindingen.
- Professionals spelen een rol in het ondersteunen en verbinden van inwoners.
- Actieve benadering en digitale middelen kunnen participatie vergroten.

Acties:

1. Buurtanalyse uitvoeren
 - Data verzamelen en verhalen ophalen via sleutelfiguren en inwoners.
 - Aansluiten bij bestaande initiatieven (bijv. buurtapp, gemeenschappelijke tuin).

2. Verbinding leggen met andere thema's
 - Samenwerken met scholen, ouderencentra en duurzame initiatieven.
 - Publieke ruimte benutten voor ontmoeting en interactie.
3. Ondersteuning door professionals
 - Inwoners ondersteunen en verbinden, zonder onrealistische verwachtingen te scheppen.
 - Tijd en ruimte voor duurzame relaties en opvolging van signalen.
4. Meer inwoners betrekken
 - Actieve benadering en inspelen op motivatie en zingeving.
 - Experimenteren met digitale en laagdrempelige participatievormen.

Meerwaarde voor bestaanszekerheid, gezondheid en kansengelijkheid:

1. Bestaanszekerheid:
 - Sterk netwerk om op terug te vallen
 - Laagdrempelige mogelijkheden om mee te doen
 - Minder stress en meer participatie
2. Gezondheid:
 - Veerkracht vergroten door sociale contacten
 - Gezonde leefomgeving faciliteren
 - Tijdige hulp en sterk sociaal netwerk voorkomt grotere problemen
3. Kansengelijkheid:
 - Sterk netwerk als sociale hefboom
 - Laagdrempelige ontwikkelingskansen voor iedereen